

“Det hedder vores hjem”

Om hjemlighed, familie og fællesskaber i det sydlige Indien

Af Caroline Johanne Lillelund

I det sydlige Indien er hjemmet per definition fælles, selv hvis det kun bebos af en enkelt person. Til gengæld føler mange sig hjemme flere steder. I denne artikel undersøger jeg hjemlighed som et relativt og relationelt fænomen, der er tæt forbundet til forholdet mellem person, familie, kaste og klasse.

“*Nanna mane...*” Min sproglærer, Saraswati, afbryder mig: “Det hedder *nanna mane*: vores hjem,” forklarer hun mig på engelsk. “Jamen, det er jo kun mig, der bor der,” svarer jeg forundret og let irriteret. “Det er lige meget. Du kan ikke sige mit hjem.” Hun læner sig insisterende indover bordet mellem os og fortsætter: “Det er din families hjem.” Jeg opgiver at protestere yderligere, selvom udsagnet i mine ører er noget sludder: Ingen andre end mig betragter det beskedne lejemål i et af Bengalurus støvede arbejderklassekvarterer som deres hjem, og selv for mig er det bare midlertidigt.

Ordvekslingen fandt sted under mit specialefeltarbejde i 2003, hvor jeg sideløbende med interviews og feltobservationer tog privatundervisning i kannada, som er det sprog, der hovedsageligt tales i den sydindiske delstat Karnataka, hvor Bengaluru er hovedstad. Min sproglærers rettelse af mit mangelfulde kannada var ikke blot en sproglig belæring, men også en påmindelse om at selv ord og begreber, der umiddelbart synes let at kunne oversættes fra det ene sprog til det andet, ikke altid udtrykker det samme. Hjem er i udpræget grad et sådant ord. På kannada betyder ordet *mane* både ‘hus’, ‘bolig’ og ‘hjem’, og de forskellige betydninger griber ind i hinanden i en sådan grad, at de ikke kan adskilles. *Mane* betegner dermed både de fysiske rammer omkring én eller flere personers private tilværelse, hvad enten det er et hus eller en lejlighed, og et begreb om hjemlighed, der er forankret i familiefællesskab og kaste- og klasserelationer. Hjemmets hjemlighed

Ordet *mane* betyder både hus, bolig og hjem på kannada og kan derfor betegne alt fra små et-rums boliger til store familiehjem som dette nyopførte hus i et udkanten af byen Mysuru i 2003.

afgøres dermed ikke så meget af dets indretning og atmosfære som af dets forbindelse til og betydning for det større familiefællesskab og relationerne udenom. Hjemmet forstås og praktiseres med andre ord i vid udstrækning som en materiel og til dels emotionel forlængelse af den udvidede familiegruppens kollektive vi, hvor vi'et er definerende for dets hjemlighed.

For mig tilføjede bevidstheden om hjemmets selvfølgelige fælles status på sydindiske sprog som kannada og tamil et nyt lag til forståelsen af forholdet mellem individ, familie, kaste og samfund. At hjemlighed i Sydindien er et udpræget relationelt og relativt fænomen, mener jeg, skal ses i sammenhæng med den betydning, som familien og kastefællesskabet stadig tillægges af de fleste, og med den udbredte forestilling om, hvordan disse er fysisk indlejrede i individet.

Artiklen bygger på materiale fra etnografisk feltarbejde i delstaterne Karnataka og Tamil Nadu foruden i og omkring storbyen Mumbai i henholdsvis 2003, 2007 og 2016-2018. Men den trækker i lige så høj grad på den viden om hjem, hjemlighed, familieliv og naboskab, som jeg har erhvervet, siden jeg i 1993 som udvekslingsstudent flyttede ind hos en middelklassefamilie i Bengaluru i et år og etablerede venskaber og familiære relationer, som jeg lige siden har holdt vedlige. Hvor mine feltarbejder har handlet om kaste, kunst, og materiel kultur i dagligdagen, herunder i hjemmet, har mine private venskaber og lange ophold i mine venners og deres naboers og familiemedlemmers hjem, hvad enten middelklasse eller prækært ansatte husarbejdere og løsarbejdere, givet mig værdifuld indsigt i, hvordan familiær intimitet og hjemmeliv praktiseres i dagligdagen og forandres over tid.

En landsbyfamilies hjem i
Tamil Nadu, 2007.

Familiefællesskabet er indlejret i individet

Hjem og familiefællesskab står centralt i indisk sprog, kultur og samfund, ligesom bredere fællesskaber baseret på kaste, religion og sprog i varierende grad påvirker de fleste dele af privat og offentligt liv. Antropologen E. Valentine Daniel beskriver i bogen *Fluid Signs. Being a Person the Tamil Way* fra 1984, hvordan man i det sydlige Indien helt konkret forstår familie, slægt og kaste som indlejret i det enkelte individ. Mennesker er således ikke absolut afgrænsede mod omverden men indgår i en fortløbende udveksling af sym-

bolsk ladede, fysiske substanser, der transmitteres gennem kropsvæsker, mad, vand, og fysisk nærvær og berøring. I den forstand *er* mennesket sine sociale relationer og kan ikke meningsfuldt adskilles fra familie og omgivelser.

På samme måde forholder det sig med huse og hjem, der ligesom personer forstås som fleksible, permeable og relationelt konstituerede. Hjem påvirkes af hvem og hvad, der kommer inden for deres vægge, og derfor er mange mennesker påpasselige med, hvem de lader komme indenfor og hvordan.

Grundlæggende for forholdet mellem individ, familie, kaste og samfund i Sydindien er ifølge Daniel spørgsmålet om kompatibilitet mellem forskellige

Uden for de fleste huse i det sydlige Indien er der ophængt billeder eller figurer af dæmoner (på kannada *drishti gombe*) til at beskytte familien mod fremmede menneskers onde øjne, Tamil Nadu, 2007.

fysiske substanser. Hvor nogle substanser opfattes som værende umiddelbart kompatible, menes andre at være så inkompatible, at de bør holdes helt eller delvist adskilte. Denne forestilling regulerer blandt andet forholdet mellem de mange forskellige endogame kaster og forholdet mellem enhver given kaste og dens fysiske omgivelser. Ordet *jati*, som i hele Indien er den gængse betegnelse for kaste, betyder 'slags' og angiver dermed, at mennesker fra forskellige kaster er substantielt forskellige. Daniel beskriver, hvordan det for eksempel er almindeligt for mennesker i Sydindien at opfatte sig selv og deres familie som værende særligt kompatible med bestemte geografiske steder, for eksempel den forfædrende landsby, og tilsvarende inkompatible med andre steder, hvor jorden og omgivelserne skønnes uegnede for netop deres 'slags'. Hvad der konstituerer hjemlighed defineres dermed ikke blot af sociale relationer men også af balancen mellem fysiske substanser.

Daniels studie er i dag snart 40 år gammelt. Meget har forandret sig i Indien siden begyndelsen af 1980'erne med hensyn til boligstandarder, familiemønstre og kasterrelationer, men den grundlæggende iagttagelse af, hvordan hjem og familiefællesskab konstant må genskabes, vedligeholdes og afgrænses mod en uregerlig omverden, giver stadig forklaringskraft til forståelsen af hjemlighed i Sydindien i dag.

Hele familiens hjem, på skift

Et rigtigt hjem er i mange inderes bevidsthed et sted, hvor to, tre eller flere generationer bor sammen. Den udvidede storfamilie er stadig en udbredt kulturel model, selvom kernefamilien har været den mest almindelige familieform i mindst et halvt århundrede. Men det er også karakteristisk, at hjemmet ofte løbende skifter karakter. Det ene år bebos det måske af to personer, det næ-

Jayalakshmi (til højre) i familiens hjem sammen med sin søster, sit barnebarn og forfatterens datter, 2015.

ste af seks, afhængigt af hvordan familiens og de enkelte familiemedlemmers liv udvikler sig. Den tendens gør sig gældende både blandt fattige og i den velbeslåede middelklasse, på landet og i byen.

Lad os blot tage min mangeårige, gode veninde Jayalakshmi som eksempel. Hun boede en etage over mig i Bengaluru, dengang min sproglærer insisterede på, at mit beskedne lejemål var min families fælles hjem, og hun har siden med uregelmæssige mellemrum lagt hjem til mine kortere og længere ophold i byen. Jayalakshmi har hele livet arbejdet som vaske- og rengøringskone for velhavende familier i de store villaer i det nærliggende øvre middelklassekvarter og som trådklipperske på en tekstilfabrik.

Da jeg første gang besøgte hendes hjem i 1996, var hun enlig mor og boede sammen med sin yngste søn og sin ti år yngre søster i en lille etværelseslejlighed, rettelig bare et værelse med et gasblus og en bruseniche, der også gjorde det ud for køkkenvask. Et par år efter havde Jayalakshmi fået sin egen etværelses lejlighed i nærheden af søsteren, hvor hun boede nogle år med sin søn, inden søsteren havde brug for at flytte ind hos hende for en periode. Senere igen, da Jayalakshmis datter og hendes mand og tre børn stod uden tag over hovedet på grund af slumrydning i en anden del af byen, var det dem, der flyttede ind og sov tæt på rad og række på stråmætter på gulvet i den trange bolig. Det var også tilfældet, da Jayalakshmis nevø og niece fra landsbyen langt væk, hvor Jayalakshmi også oprindelig kommer fra, kom til byen for at studere og finde arbejde – eller da hendes storebrors kone rykkede ind med sin tre måneder gamle baby, fordi hun håbede at kunne blive steriliseret billigt på et hospital i hovedstaden.

Skønt boligen formelt set var Jayalakshmis og hendes søns, boede der i lange perioder reelt mange flere familiemedlemmer i hjemmet, der arbejdede, søgte job eller gik i skole, spiste sammen om aftenen og sov sammen om natten. På grund af familieskabet gav Jayalakshmi med største selvfølghed husly både til helt tætte familiemedlemmer og til de mere perifere, når de med lige så stor selvfølghed dukkede op på hendes dørtrin. Jayalakshmis lille lejemål var dermed ikke bare hendes og hendes søns hjem, men hele familiens hjem, når behovet indtraf.

I dag bor Jayalakshmi med sin søn, hans kone og deres to døtre i en lille toværelseslejlighed med badeværelse og toilet indenfor, men det er ikke utænkeligt, at hun, når datterens børn begynder at flytter hjemme-

fra, i stedet vælger at bo hos hende og hendes mand.

Fleksible familiehjem

Jayalakshmis familie afviger afgørende fra idealet om en stabil flergenerations storfamilie bosat i et hus, der har været i familiens eje i generationer, men mønsteret med familiemedlemmer, der løbende flytter ind og ud af mere eller mindre fælles hjem, er i dag karakteristisk i alle samfundslag, bortset fra de allerrigeste. Unge mennesker flytter måske væk fra forældrenes hjem for at uddanne sig eller søge arbejde i en anden by eller bydel, men de bor som regel på hostel, i lejede værelser eller hos slægtninge, for eksempel en tante eller grandonkel, og ikke i noget, der kan betegnes som et eget hjem. Senere når de bliver gift – og det bliver langt de fleste – stifter de ofte deres egen kernefamilie og deres eget hjem, men også i den livsfase bliver mange fra tid til anden bofæller med andre familiemedlemmer og slægtninge, som vi har set det gøre sig gældende i Jayalakshmis tilfælde. Og når de så bliver ældre og gamle, flytter de ikke sjældent permanent eller periodisk hjem til deres børn eller, hvis de er barnløse, hjem til andre yngre slægtninge, oftest en nevø eller niece. Når man i Sydindien generelt omtaler hjem som fælles, er det derfor en akkurat beskrivelse af, hvordan de fleste hjem i praksis altid er åbne for en bred kreds af familiemedlemmer, når disse har brug for det. I forhold til familien er hjemmet sjældent rigtig privat.

Mange hjem forekommer faktisk heller ikke særligt personlige. Og selv om der de seneste årtier er kommet mange flere *ting* ind i de fleste indiske hjem; fra køleskabe, elektriske riskogere, borde, stole og sofaer til nipsgenstande og potteplanter, er det kun i den øvre middelklasse og den øko-

Boligindretningen er simpel og praktisk i de fleste sydindiske hjem. Her et kig ind i soveværelset hos en familie af to collegeundervisere med ph.d.-grader og deres to børn i en mindre tamilsk provinsby, 2017.

nomiske og kulturelle elite, at boligindretning bruges til at udtrykke individualitet og personlig smag. Blandt de allerfattigste på landet, hvor hjemmet ofte blot er et enkelt rum eller to med lerstampede gulve eller rå beton, er egentlige møbler udover et par plasticstole og et aflåseligt metalskab som regel fraværende. Man sidder og sover på strå- eller plasticmætter og opholder sig en stor del af dagen udendørs. Det samme gør sig gældende i storbyernes slumboliger. Men også hos de bedrestillede bønder og hos middelklassen i byerne er hjemmene ofte spartansk indrettede med fokus på funktionalitet snarere end komfort eller æstetik. Der kan hænge billeder af guder og afdøde familiemedlemmer højt på væggene og i nogle tilfælde også en plakat med en politisk helt eller en scene fra et bjerglandskab, men ellers er der sjældent overflødig dekoration, ingen farveafstemte pyntepuder og tekstiler. Hjemmets indretning er for de fleste først og fremmest et praktisk anliggende.

Ovenstående gælder ikke for de mest velhavende og internationalt orienterede samfundsklasser i de store byer og har næppe nogensinde gjort det, men jeg har besøgt både universitetsprofessorers, politikeres, ingeniørers og bankfolks hjem, der alle har haft den samme karakteristiske *no-nonsense* form for indretning. Der er naturligvis flere og dyrere møbler i velhavende hjem end i fattige, men indtil midt i 00'erne afspejlede indretningen også i middelklassehjem som hovedregel, at hjemmet grundlæggende er fælles sna-

rere end personligt. Denne tendens er i dag under hastig forandring, særligt i den øvre middelklasses hjem, men sammenlignet med Vest- og Nordeuropa er forbrugerkultur stadig et nyt fænomen i Indien, der først begyndte at gøre sig gældende efter de omfattende økonomiske liberaliseringer i begyndelsen af 1990'erne. Hvor aviser og magasiner i dag er fyldte med reklamer for tøj, biler og boligudstyr, var der frem til årtusindeskiftet jævnligt debatindlæg fra kulturpersonligheder og offentlige meningsdannere, der advarede mod at erstatte Indiens åndelige og immaterielle værdier med vestlig forbrugerrisme.

Det oprindelige familiehjem i landsbyen

Skønt indretningen ofte er simpel, er huset i sin helhed til gengæld en manifestation af familiens status, særligt hvis det er egen ejendom. Man skelner på kannada mellem *sonta mane* og *badige mane*, henholdsvis ejerbolig og lejebolig, og på landet desuden mellem *pakka mane* og *katcha mane*, som udtryk for om huset er et rigtigt, muret hus eller bygget med lervægge og

De ufærdige mure til Ramus families nye *pakka* hus. Huset opføres lidt efter lidt, i takt med at Ramu – og i mindre grad hans bror, der arbejder i landbruget – kan spare penge op til byggematerialer og arbejdskraft, 2015.

palmebladstag. Et stort flot hus bygget af mursten, cement eller beton med en *hall* til at modtage gæster, separate soveværelser, køkken, og for hindu-ers vedkommende et lille, smukt udstyret *pūja*-rum beregnet til religiøse ritualer for familiens foretrukne guder, vidner om velstand og værdighed: en succesfuld familie.

Ramus yngre bror med sine tre børn foran familiens *katcha* hus i hjemlandsbyen, 2015.

Men hjem er ikke blot mørtel og mursten, det er også sted og jord. Stort set alle indere kan udpege en bestemt landsby som deres families oprindelige hjem. Det er ikke ualmindeligt at opretholde et bånd til den oprindelige landsby adskillige generationer efter, at ens familie flyttede derfra. Selv når de ikke længere har nogen ejendom, familie eller relationer tilbage, vedbliver mange at definere en fjern landsby som det sted, hvor de egentlig hører hjemme. Ligesom personer tilhører en bestemt familie, tilhører familier et bestemt sted.

50-årige Raju er taxachauffør i den lille by Tharangambadi i Karnatakas nabostat Tamil Nadu. Han har hele sit voksenliv haft problemer med økonomien og bor yderst spartansk med sin kone og fra tid til anden også deres to voksne børn i en lejet et-rums bolig i dårlig stand. Alligevel går alle de penge, han har til overs, til at bygge et nyt *pakka* murstenshus i den landsby, han kommer fra, og hvor hans yngre bror stadig bor med sin familie og deres gamle mor i et gammelt, men velholdt *katcha* lerhus. Raju drømmer om, at moderen skal ende sine dage i et ordentligt hus, og om at kunne hævde sin families

sande værd i landsbyen, hvor han hører til. Mens hans hjem i Tharangambadi er midlertidigt og lejet, vil hjemmet i landsbyen være ejet og stabilt: et rigtigt hjem. Umiddelbart har Raju dog ingen planer om at flytte tilbage landsbyen, når huset engang står færdigt. Der skal hans bror bo. Det vigtige er, at huset står der; at der er et rigtigt hjem det sted, hvor familien hører til.

Gæster og tjenestefolk

Det er ikke kun familiemedlemmer, der kommer indenfor i hjemmet. Det gør også gæster, naboer og tjenestefolk, hvis ellers der er råd til at betale sig fra husarbejdet. Men modsat familiens tilstedeværelse foregår det ikke altid med samme selvfølghed. Personer uden for familien, og særligt dem, der tilhører andre kaster og samfundsgrupper, betragtes generelt som mindre kompatible med hjemmet og dets beboere. Hvis de besøgende tilmed tilhører en kaste eller samfundsklasse, der har lavere social og rituel status end familien, kan de ligefrem opfattes som 'urene' og potentielt besmittende.

De fleste sydindiske hjem er, som beskrevet af antropolog Sarah Dickey, indrettet på nogenlunde samme måde, uanset om de er store eller små, med henblik på at kontrollere graden af interaktion med fremmede besøgende og beskytte de mest private og rituelt rene dele af hjemmet. Først kommer man derfor ind i en stue eller *hall*, hvor gæster kan modtages. Derefter følger spisestue, soveværelser og til sidst køkkenet længst væk fra indgangen, så familiens vand og mad ikke kommer i kontakt med fremmede. Et eventuelt alter eller *puja*-rum med billeder og figurer af familiens guder ligger også så langt væk fra indgangen som muligt. Selv små et-rums boliger er oftest indrettet efter denne model med køkkenet

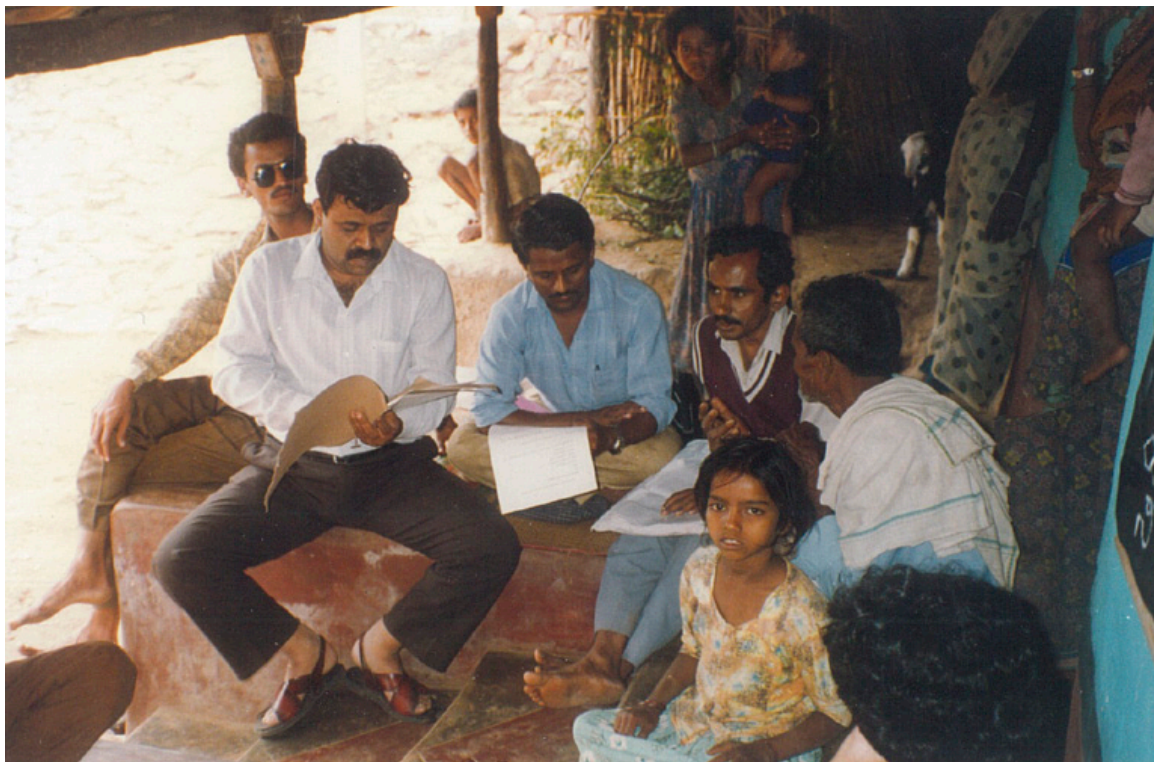
og gudebillederne placeret bagerst i rummet. Hjemmet har dermed en klar opdeling mellem en privat og en ikke-privat sfære, der tjener til at skærme familien fra uønskede påvirkninger.

Personer fra de hierarkisk laveste kaster, dem der i dag er kendt som *dalitter*, er ofte slet ikke velkomne indenfor. Indtil midt i 1990'erne var det almindeligt, at *dalitter*, når de skulle besøge et hjem, blev modtaget på verandaen, altså uden for huset. Selv internt mellem forskellige dalitkaster har det været almindeligt at formene hinanden adgang til hjemmet. I dag er den slags diskriminerende praksisser blødt mere op, særligt i byerne, men mange bryder sig stadig ikke om at have personer fra lavere kaster og klasser for langt inden for døren. Det kommer til udtryk ved, at besøgende, for eksempel en universitetsstuderende fra en lavtstående kaste, der besøger sin underviser for vejledning, ikke tilbydes at sidde ned, placeres tæt på indgangsdøren eller ikke tilbydes noget at drikke.

Dickey beskriver, hvordan kvindelige husarbejders færden i hjemmet udgør en særlig kilde til bekymring for deres arbejdsgivere, som frygter, at kvinderne bringer sygdomme, skidt og dårlige manerer ind i huset. Mange har således udviklet strategier for, hvordan de bedst kan begrænse husarbejdernes formodede dårlige indflydelse på hjemmet, uden at det går ud over deres arbejde.

For nogle kan det også forstyrre selve følelsen af hjemlighed hele tiden at have en fremmed i huset, og som Dickey påpeger, er det uhyre almindeligt for den urbane middelklasse og overklasse at have et dilemmafyldt forhold til tilstedeværelsen af selv afholdte og påskønnede husarbejdere. "Jeg giver hende som regel fri, når min mand ikke er hjemme," fortalte en kvinde fra Bengalurus velhavende overklasse mig

en dag om sin kvindelige hushjælp. Kvinden havde boet med sin familie i USA i mange år, hvor de havde haft væsentligt mindre hjælp i huset, og nu hvor de var vendt tilbage til Indien, havde hun svært ved at forlige sig med den evige tilstedeværelse af en fremmed person i hjemmet, selvom om hun ikke havde noget at udsætte på hendes arbejde.

Den overdækkede veranda er et karakteristisk træk ved sydindiske huse, hvor man modtager naboer og gæster. Her har en landsbyfamilie besøg af en lokal NGO i midten af 1990'erne.

Hjem og hjemlighed i langsom forandring

Indiske familieformer har overordnet vist sig meget stabile, set i lyset af de store forandringer landet har undergået de seneste tre årtier med stigende urbanisering, en voksende, veluddannet middelklasse og øget adgang til kulturpåvirkninger udefra. Der er overordnet en tendens til, at familierne bliver mindre, men langt størstedelen af personer i Sydindien bor stadig sammen med et eller flere familiemedlemmer: Under fem procent af befolkningen bor alene. De fleste af dem er ældre kvinder, der er blevet alene efter ægtefællens død, og de fleste er fattige.

Den sproglige norm i Sydindien om altid at omtale hjemmet som fælles afspejler dermed en virkelighed, hvor hjem, der kun bebos af én person, fortsat er en anomali. Sociologen Premchand Dommaraju påviser i et studie fra 2015, at lang uddannelse i Indien er forbundet med en svagt øget tendens

Home at last. Den viste indretning i annoncer og boligreportager i de indiske udgaver af internationale boligmagasiner er i stigende grad inspireret af europæisk boligmode med gulvtæpper og overpolstrede møbler. Annonce fra *Elle Decor*, oktober 2017.

til at bo alene, mens økonomisk velstand er forbundet med en markant øget tendens til at bo sammen med andre familiemedlemmer. Dataene skaber tilsammen et lidt uklart billede af, hvordan hjem og boligforhold påvirkes af den øgede velstand og højere uddannelsesfrekvens i middel- og overklassen, men andre forhold peger på, at der særligt blandt den yngre generation i disse klasser er et øget ønske om at bo alene i hvert fald i en periode inden ægteskab og familiedannelse. De indiske udgaver af internationale bolig- og modemagasiner som *Vogue* og *Architectural Digest* viser ofte boligreportager fra velhavende yngre menneskers en- og topersoners lejligheder, hvor indretningen i udpræget grad ikke indbyder til at huse yderligere familiemedlemmer, ikke engang midlertidigt, eller til

at stifte egen familie med børn. Det fælles og fleksible familiehjem, hvor voksne børn bor hjemme mindst til de bliver gift, er heller ikke rigtig cool længere i middelklassen, men dog stadig langt det mest udbredte.

De glittede magasiners boligreportager afslører også en stærk tendens til ændrede boligindretningsidealer i over- og middelklassen, hvor den klassiske, enkle indiske indretningsstil med lette møbler i mørkt træ i stigende grad ses erstattet med tungere møblelementer, kunst, nips og gulvtæpper, der på én gang gør hjemmets indretning mere privat og intim og giver den et tydeligt internationalt præg. Her er en særlig bemærkelsesværdig tendens den, at køkkenet ikke længere er privat og forbeholdt den allernærmeste familie, men placeres centralt i hjemmet.

For nogle få år siden besøgte jeg et succesfuldt sydindisk kunstnerpar uden børn i deres lille, moderne lejlighed i det nordlige Mumbai og trådte som gæst direkte ind i et stueagtigt køkken-alrum, hvor værterne bryggede kaffe til mig, mens jeg sad bænket ved spisebordet. Den uformelle atmosfære i hjemmet adskilte sig tydeligt fra den traditionelle opdeling i en ikke-privat og en privat sfære, som ses i de fleste sydindiske hjem, og gav indtryk af et hjem, der var indrettet med fokus på personlige præferencer og bekvemmelighed snarere end muligheden for at praktisere et mere traditionelt familieliv med plads til et skiftende antal gæster og familiemedlemmer med forskellige grader af nærhed til familien. Hjemmet forekom

mig med andre ord at være mere privat og mindre familie- og fællesskabsorienteret end de fleste andre hjem, jeg har besøgt, og samtidig mere åbent over for besøgende som mig, der ikke er familiært relateret. Jeg har set samme tendens i andre hjem i Mumbai og Bengaluru, hvilket måske indikerer, at familiehjemmets idealiserede status i disse år udfordres blandt velstående, veluddannede og internationalt orienterede grupper i de største byer, så hjemmene indvendigt bliver mindre formelt organiserede, mens grænserne mellem ude og inde og offentligt og privat forstærkes.

Men på kannada siger man fortsat *namma mane* og vil formentlig gøre det i mange generationer fremover.

Forslag til videre læsning

Daniel, E. Valentine. *Fluid Signs. Being a Person the Tamil Way*. Berkely, Los Angeles, London: University of California Press, 1984.

Dickey, Sarah. *Permeable Homes: Domestic Service, Household Space, and the Vulnerability of Class Boundaries in Urban India*, *American Ethnologist* 27(2), 2000.

Architectural Digest, India: <https://www.architecturaldigest.in/>

Om forfatteren

Caroline Johanne Lillelund er ph.d. i antropologi fra Københavns Universitet og specialiseret i den indiske samtidskunstverden og i forholdet mellem identitet, politik og materiel kultur blandt sydindiske *dalitter*.

